

انتصاب معاون اداری و مالی سازمان تامین اجتماعی

سرپرست سازمان تامین اجتماعی با صدور حکمی، مهرداد محقق زاده را به عنوان معاون اداری و مالی این سازمان منصوب کرد. محمد حسن زدا در ابلاغ نامه خود خطاب به محقق زاده نوشته است: «نظر به تعهد، تخصص و تجارب ارزنده جنابعالی به سمت مدیر کل امور بین الملل سازمان تامین اجتماعی منصوب

می شوید.» وی در این حکم با تاکید بر لزوم رعایت جوانب شرعی و قانونی، امانت داری، مقدرات مربوطه، توجه به منافع و مصالح سازمان تامین اجتماعی، استفاده از تمام ظرفیت ها و سرمایه های انسانی متخصص و مجرب و همچنین اقدامات مبتنی بر برنامه ریزی در راستای نیل به اهداف تبیین شده به ویژه اصول و سیاست های

دلارها از پستوها بیرون می آیند؟

«آتیه نو» تحولات اخیر نرخ ارز و احتمال بازگشت دلارهای خانگی به بازار را بررسی کرد

گزارش

ثبات نرخ ارز از ابتدای سال گذشته که التهاب اقتصادی با خروج آمریکاز به جام شدت گرفت، یکی از دغدغه های بزرگ فعالان اقتصادی و مردم بوده است. طی این مدت، دلار به عنوان ارز شاخص، تا ۱۹ هزار تومان هم بالا رفت و تا ۹ هزار تومان هم کاهش یافت، ولی از زمستان گذشته کم کم شیب صعودی گرفت. این شیب صعودی در شش ماه اخیر بین کانال ۱۳،۱۲ هزار تومان مهار شده، اما نوسان های پُر تعداد نرخ دلار در کانال ۱۲ و ۱۳ هزار تومان و پایین نیامدن آن از سطح مقاومت ۱۲ هزار تومانی چه عللی دارد؟ روند کاهش نرخ دلار طی هفته های گذشته -پیش از مثبت شدن شیب قیمت ارز در اثر انفجار دو نفت کش در دریای عمان- نشان می دهد، اگر اتفاقاتی مثل انفجار اخیر نفت کش ها قیمت ارز را افزایش ندهد، با تسلطی که بانک مرکزی بر بازار ارز پیدا کرده است، صعود دوباره نرخ دلار با حداقل پایداری قیمت آن در کانال ۱۴ هزار تومان دور از ذهن به نظر برسد.

البته دلالت به شیوه های مختلف سعی در بالا کشاندن نرخ دلار دارند و با کوچک ترین تحول سیاسی، از فرصت استفاده می کنند به طوری که روز پنجشنبه ۲۳ خردادماه ۹۸، به حادثه ای که برای نفت کش هادر دریای عمان روی داد، این تکیا به قول عبدالناصر همتی، رئیس کل بانک مرکزی، در میان دلالت به منظور موج آفرینی در بازار ارز با وجود تعطیلی صرافی ها و بانک ها دیده شد. بانک مرکزی را باید بازیگر اصلی بازار ارز از مدت تصدی رئیس کل جدید دانست. این بانک طی شش ماهه گذشته به صورت هوشمندانه ای سعی در مهار قیمت ارز داشته و اقداماتی که در راستای این هدف از سوی بانک مرکزی انجام شده، اگر مقاومت دلار در کانال ۱۲ هزار تومانی را نادهیده بگیریم، چشم انداز نسبتاً باثباتی پیش روی بازار ارز قرار داده است. مهم ترین دلیل برای اثبات این مطلب این است که هربار تب خرید دلار بالا می رود، موضع گیری های رئیس کل بانک مرکزی آن را کاهش می دهد و هربار

پیش بینی وی در مورد کاهش قیمت، در کوتاه مدتی، محقق می شود؛از جمله اقدامات مهم بانک مرکزی، راه اندازی بازار مشکل ارزی است که مدت ها وعده آن داده می شود و پنجشنبه گذشته از سایت آن، رونمایی شد و راه اندازی این بازار امیدواری نسبت به آینده بازار ارز را بیشتر می کند. آن طور که محمود شکسته بند، مدیرعامل شرکت بازار مشکل ارزی می گوید، تعیین نرخ واقعی خرید و فروش صرافان برای ساماندهی بازار ارز و کنترل هیجانات آن، واقعی تر شدن معاملات و توقف تاثیر گذاری هیجانات کاذب در نرخ ها و در نتیجه به ثبات رسیدن قیمت ها، از جمله مهم ترین نتایج راه اندازی بازار مشکل ارزی است که روند کاهش نرخ ارز را مستمر خواهد کرد. نظر کارشناسان نیز نسبت به آینده بازار ارز با توجه به تاثیر مثبت بازار مشکل ارزی بر روند قیمت گذاری ارز، مثبت است. به عقیده کارشناسان، با تلاشی که بانک مرکزی برای کنترل تقاضای ارز، همچنین بازگشت ارزهای صادراتی به چرخه اقتصادی دارد و با راه اندازی بازار مشکل ارز حتی باید منتظر ورود ارزهای خانگی به بازار نیز باشیم. با این حال، آینده بازار ارز با توجه به وابستگی قیمت ارز به تحولات سیاسی و سر نوشت ماندن یا خروج ایران از برجام همچنان ابهاماتی ایجاد می کند که جای بررسی دارد. از جمله این ابهامات این است که آیا اقدامات بانک مرکزی به تنهایی برای مهار قیمت ارز موثر خواهد بود و آیا از این اقدامات نتیجه مورد نظر عاید بازار ارز می شود؟

منافع بازار مشکل ارزی برای بازار ارز

اصغر مشبکی، استاد اقتصاد دانشگاه و کارشناس اقتصادی در پاسخ به سوال مذکور، با اظهار خوش بینی نسبت به آینده بازار ارز و البته اثر مثبت اقدامات بانک مرکزی بر بازار ارز، به «آتیه نو» گفت: «با توجه به آنچه طی مدت تصدی رئیس کل جدید بانک مرکزی در بازار ارز با ورود هوشمندان بانک مرکزی به این بازار اتفاق افتاده است، قیمت ارز، مسیر

کاهش را طی کرده است. باید بر نقش مهم رئیس کل جدید در این تحولات تاکید کرد. البته تداوم روند کاهش نرخ ارز نیاز و بستگی تام به اجرای کامل برنامه هایی مثل راه اندازی بازار مشکل ارزی دارد که بانک مرکزی از پیش تعیین کرده است.» وی با اشاره به اینکه مقدمات راه اندازی بازار مشکل ارزی فراهم شده است و از این پس روند ورود و خروج ارزهای صادراتی تحت نظارت دقیق تری قرار می گیرد، بیان کرد: «طبیق آنچه بانک مرکزی مقرر کرده و براساس دستورالعمل های موجود، صادرکننده باید در چارچوب مشخصی کار کند که روند بازگشت ارز صادراتی به کشور را تسریع خواهد کرد. یعنی اینکه طرف دو، سه ماه آینده ارز ناشی از صادرات به کشور برگشته و از طریق سامانه «هیم» به چرخه اقتصادی آید در نتیجه روند عرضه ارز به بازار راحت تر و بهتر از قبل خواهد شد.»

استاد اقتصاد دانشگاه تربیت مدرس با تاکید بر اینکه از این پس هر صادرکننده ارزهای صادراتی به چرخه اقتصادی دارد و با راه اندازی بازار مشکل ارز حتی باید منتظر ورود ارزهای خانگی به بازار نیز باشیم. با این حال، آینده بازار ارز با توجه به وابستگی قیمت ارز به تحولات سیاسی و سر نوشت ماندن یا خروج ایران از برجام همچنان ابهاماتی ایجاد می کند که جای بررسی دارد. از جمله این ابهامات این است که آیا اقدامات بانک مرکزی به تنهایی برای مهار قیمت ارز موثر خواهد بود و آیا از این اقدامات نتیجه مورد نظر عاید بازار ارز می شود؟

وارد بازار می شود.»

نرخ ارز با ثبات تر می شود

مشبکی با تاکید بر اینکه بازگشت نرخ ارز خانگی به بازار، موجب کاهش بیشتر نرخ ارز می شود، ادامه داد: «نکته قابل تامل دیگر در خصوص بازار ارز که امیدواری نسبت به آن را دوچندان خواهد کرد، کاهش تقاضای ارزی است. اگر به سیاست های دولت طی یکسال گذشته بنگریم این نکته استخراج می شود که دولت جלו واردات خیلی از کالاهایی که به نحو مستقیم کالای مشابه آن در داخل تولید می شود را گرفته است. یعنی تقاضا برای ارز را کاهش داده است. کار دیگر دولت که در ریزش قیمت ارز در آینده موثر خواهد افتاد، تلاش برای کاهش وابستگی بودجه به نفت است. هدفی که دولت و مجلس در بودجه سال ۹۸، دنبال می کنند این است که تا حد ممکن، وابستگی بودجه به نفت کمتر شود و با رصد بخش های مختلف اقتصادی که مالیات گریزی داشتند، منابع جدیدتری برای اخذ مالیات شناسایی شود. مثلاً یکی از منابع مالیاتی که اخیراً خبر آن در رسانه ها منعکس شد و می تواند در آمد قابل توجهی برای دولت ایجاد کند، اخذ مالیات از خرید و فروش های عمده در بازار سکه است. طبق تحقیقی که توسط کارشناسان اقتصادی انجام شده و نتایجی که به دست آمده، منابع درآمدی خوبی، یعنی بیش از هزار میلیارد تومان برای دولت از این طریق ایجاد می شود که این گونه درآمدها بخش مهمی از هزینه ها را پوشش داده و وابستگی به بودجه نفت را کاهش می دهد. هر قدر وابستگی به بودجه نفت پایین تر باشد، تقاضا برای دلار کمتر می شود و در نتیجه همین امر روی کاهش نرخ دلار اثر گذار است. پس دولت راه های متعددی دارد تا تقاضای دلار را کم کند.» وی در پایان با اشاره به اثر روانی اقدامات بانک مرکزی بر بازار ارز، خاطر نشان کرد: «اینکه بانک مرکزی بر راه اندازی بازار مشکل ارزی اصرار کرد و آن را تشکیل داد برای صادرکنندگان و صرافان پیام محکمی بود که حضور بانک مرکزی در بازار با برنامه و

همه جانبه است و آن ها از جنبه روانی آمادگی بیشتری برای هم گرایی و هم نشودن با سیاست های این بانک پیدا کرده اند. مقاومتی که در بازار از جانب دلالت ارز دیده می شود نیز کمتر شده و قیمت ارز حتی بعد از حوادث تهدیدآمیز در خلیج فارس به سرعت متعادل شده است، بنابراین اگر مکانیزم مدیریتی بانک مرکزی مستدام باشد، بازار ارز متعادل تر و در آینده ای نزدیک با ثبات تر خواهد شد.»

حذف واسطه گرها از بازار ارز

فرشید شکر خدایی، دبیر کمیسیون خصوصی سازی و رقابت پذیری اتاق بازرگانی ایران با اشاره به تاثیر بازار مشکل ارزی بر ادامه کاهش نرخ ارز و خوش بینی نسبت به آینده بازار به «آتیه نو» توضیح داد: «تقریباً همه کارشناسان اقتصادی متفق القول می گویند که نرخ فعلی دلار واقعی نیست و اگر حباب روانی آن تخلیه شود نرخ به شدت کاهش می یابد. مهم ترین اثری که بازار مشکل ارزی بر بازار ارز دارد، کمک به تعادل عرضه و تقاضا در این بازار و تخلیه حباب روانی از نرخ دلار است. خریدار و فروشنده در این بازار بدون واسطه با هم ارتباط برقرار می کنند و این مسئله به شفافیت بیشتر بازار ارز برای ادامه کاهش و واقعی شدن نرخ ها کمک خواهد کرد. یکی دیگر از اهداف دولت برای راه اندازی بازار مشکل ارزی، تزریق کافی ارز به بازار است که موجب به تعادل رساندن بازار ارز می شود، چرا که در حال حاضر مهم ترین مشکل بازار ارز، عدم مدیریت منابع ارزی است.» وی با اشاره به اینکه با راه اندازی بازار مشکل ارزی، دسترسی فعالان اقتصادی نیز به منابع ارزی بیشتر می شود، ادامه داد: «در حال حاضر برای فعالان اقتصادی دسترسی آسان به ارز مورد نیاز از بازار ثانویه به راحتی میسر نیست و از سویی هیچ تعادل و توازی بین تقاضا و عرضه ارز نیست. به همین دلیل تقاضای زیادی برای ارز وجود دارد که از بازار آزاد تامین می شود و همین امر در بالا رفتن نرخ ارز تاثیر گذار است، بنابراین باید تاکید کرد در صورتی که اقدامات بانک مرکزی در راه اندازی بازار ارز به تکرار می شود، نرخ ارز کم کند، روند کاهش نرخ ارز ادامه پیدا خواهد کرد.»

عضو اتاق بازرگانی ایران با تاکید بر اینکه تحولات سیاسی و اتفاقات بین المللی در نرخ ارز و بالا رفتن قیمت ها در سایر بازارها اثر گذار است، گفت: «جو روانی حاکم بر بازار، بر قیمت ارز و روند کاهش یا افزایش آن اثر گذار است. مادامی که وضعیت سیاسی کشور در ابعاد بین المللی از ثبات کافی برخوردار نباشد و فشار شدیدی که آمریکا بر ایران وارد می کند وجود داشته باشد نرخ ارز به تثبیت کامل نمی رسد، اما مزیت بازار مشکل ارزی در صورت فعالیت و اجرایی شدن این است که حداقل شاهد شوک و بحران ارزی یا صعود غیرمعمول نرخ ارز در بازار نخواهیم بود.»

نقطه نظرات کارشناسان در مورد تحولات آینده بازار ارز، نشان دهنده خوش بینی آن ها نسبت به سیاست های ارزی بانک مرکزی است. سیاست های مهار ارزی بانک مرکزی منتقدانی نیز دارد، اما باید پذیرفت در شرایطی که دولت با کمبود منابع ارزی روبه روست و درآمدهای نفتی کاهش پیدا می کند، سیاست های داخل در مهار نرخ ارز یا جلوگیری از رسیدن آن به وضعیت بحران کمک خواهد کرد. نکته مهم دیگر اینکه سازمان ها و وزارتخانه های مرتبط با صادرات و واردات، باید با سیاست های ارزی بانک مرکزی همراه بوده و برعکس این سیاست ها عمل نکنند تا روند کنترلی نرخ ارز تداوم یابد.

محمود جام ساز

کارشناس اقتصادی

ارز چندنرخه معضل دنباله دار اقتصاد ایران

دولت ها همواره طی چندین دهه گذشته سعی بر تثبیت نرخ ارز، کاهش یا به تعادل رساندن آن داشته اند. یا از طریق تثبیت آن سعی دارند آن را کاهش دهند. اما از نظر موازین اقتصادی، این کار با روش های دستوری، عملی نیست. نرخ ارز باید متناسب با قدرت خرید پول مبدا با پول مقصد باشد در صورتی که این امر در کشور ما هرگز عملی نشده است. هرگاه دولت ها در نرخ ارز دخالت کردند، تاثیر منفی بر بازار ارز به جای گذاشت. دولت کنونی نیز مثل دولت های قبل، سیاست ارز چندنرخه را ادامه داد و همین مسئله بحران ارزی را تشدید کرد. نرخ ارز صادراتی، نرخ ارز وارداتی یا ارز دولتی همه بعد از سیاست ارز چندنرخه در بازار ارز ایجاد شد و به رانت جویی انجامید. دولت ها یکی بعد از دیگری به موجب قانون بودجه، ارز چندنرخه ایجاد کردند و فساد و رانت به وجود آوردند و رفته رفته بازار ارز از تسلط دولت خارج شد. همین سیاست ارز چندنرخه باعث شد اقتصاد کشور در مقطعی که از بیرون فشار سیاسی به کشور وارد شد با شوک ارزی روبه رو شود. بانک مرکزی به دلیل دخالت های دولت به جز در مقاطع کوتاه، در تثبیت نرخ ارز یا ایجاد آرامش در بازار ارز موفق عمل نکرده است و این مشکل یعنی دخالت دولت در سیاست های بانک مرکزی از سال های قبل در اقتصاد ایران وجود داشته است. در حال حاضر که تحریم بر اقتصاد حاکم شده، افزایش نرخ دلار مبنای اقتصادی ندارد، بلکه کاملاً متأثر از سیاست است. بر همین اساس، انتظارات روانی مردم باعث بالا رفتن نرخ ارز و نوسانات شدید آن می شود. سیاست های بانک مرکزی در مهار نرخ ارز تا حدودی این بازار را تحت کنترل کرده، اما اثر اتفاقات سیاسی بر این بازار کماکان شدید است.

مجتبی کاوه

روزنامه نگار

در شرایطی که دولت با کمبود منابع ارزی روبه روست و درآمدهای نفتی کاهش پیدا می کند، سیاست های داخل در مهار نرخ ارز یا جلوگیری از رسیدن آن به وضعیت بحران کمک خواهد کرد. همچنین سازمان ها و وزارتخانه های مرتبط با صادرات و واردات، باید با سیاست های ارزی بانک مرکزی همراه بوده و برعکس این سیاست ها عمل نکنند تا روند کنترلی نرخ ارز تداوم یابد.